

دولت، حامی رفع مشکلات معادن باشد

سید احمد مشکینی
فعال معدنی

برخی از مشکلات مهم بخش معدن وابسته به تصمیم‌گیری‌های داخلی است. قوانین متعددی از سوی نهادهای دولتی متولی بخش معدن صادر شده که به دلیل متناقض و متعدد بودن، ثبات را از فعالیت‌های این بخش سلب کرده است. از مهم‌ترین این نابسامانی‌ها می‌توان به نبود قانونی مدون و بلندمدت در زمینه صادرات مواد خام و فرآوری‌شده معدنی و همچنین عوارض صادراتی اشاره کرد. تشکیل انجمن صنفی برای تعیین عوارض صادرات بخش معدن متشکل از بخش خصوصی و دولتی برای مدت‌زمان معلوم و طولانی می‌تواند موثرترین راهکاری باشد که در زمینه رفع معضل قانون‌گذاری‌های صادراتی باید در نظر گرفت. در ادامه، اجرایی نشدن نقشه راه معدن و دیگر طرح‌های توسعه‌ای را می‌توان از دیگر خلأهای کنونی بخش معدن معرفی کرد. طرح‌های توسعه‌ای تدوین‌شده و نقشه راه حتی با وجود اشکالات و نقایص، باید اجرایی شوند تا فعالیت معادن رو به جلو حرکت کند. متأسفانه در سال‌های اخیر طرح‌های توسعه‌ای بخش معدن حتی به‌طور ناقص اجرایی نشده و این نشان از توجه نامناسب دولت به فعالیت معدن است.

از سوی دیگر، قوانین سختگیرانه در زمینه واردات تجهیزات معدنی، عاملی برای فعال نبودن معادن و استفاده نکردن از ذخایر معدنی به صورت بهینه است. فرسوده بودن ماشین‌آلات معدنی فعال در معادن و پرهزینه بودن تهیه و خریداری آنها، معدنکاران را با مشکلات بسیاری روبه‌رو کرده است. ماشین‌ها و تجهیزات معدنی موجود، به تمامی مستهلک بوده و این موضوع تبدیل به معضل بزرگی برای صاحبان معادن شده است. اما این تمام ماجرا نیست و علاوه بر آن، قوانین سختگیرانه داخلی در زمینه واردات ماشین‌آلات معدنی باکیفیت کار را برای فعالان معدنی در تامین تجهیزات مناسب دشوارتر کرده است. باید تأکید کرد کمیون ماشین‌آلات معدنی، به‌رودوری معادن را کاهش داده و در صورت ادامه چنین شرایطی، شاهد زیان‌های گسترده به بخش معدنی کشور خواهیم بود. برای رفع معضلات تجهیزاتی بخش معدن، در وهله نخست لازم است نوسازی کلی در حوزه این ماشین‌آلات انجام شود. این اتفاق نیازمند توجه بیشتر دولت به بخش معدن و اقدامات حمایتی از سوی نهادهای دولتی است. رفع قوانین محدودیت‌آفرین و حمایت برای تامین منابع مالی مناسب مورد نیاز واردات تجهیزات از دیگر الزامات است. همچنین انعقاد قرارداد با یکی از سازندگان توانمند بین‌المللی برای راهاندازی خط تولید ماشین‌آلات داخل کشور می‌تواند برای معادن سودمند باشد.

اما تنها واردات تجهیزات فعالیت‌های معدنی مسئله نیست و ماشین‌آلات مربوط به حمل‌ونقل در این بخش نیز باید مورد توجه قرار گیرد. کمیون ناوگان حمل‌ونقل ریلی و دریایی و نبود کنترل بر هزینه این دست فعالیت‌ها، باعث افزایش بی‌رویه قیمت حمل‌ونقل مواد معدنی شده است. با ارتقای ناوگان ریلی و دریایی، توسعه پایگاه اطلاعات سامانه‌های ترابری در بخش معدن، نوسازی ماشین‌های حوزه ترابری و نظارت دقیق بر قیمت‌گذاری حمل‌ونقل مواد معدنی می‌تواند به ثبات و رفع مشکل در این زمینه دست یابد. بروکراسی زمان‌بر و پیچیده اداری از دیگر درگیری‌های فعالان معدنی با نهادهای دولتی متولی بخش معدن است. چالش‌های موجود برای دریافت مجوزهای مختلف فعالیت معدنی و زمان‌بر بودن روندهای اداری، یکی از مهم‌ترین دست‌اندازهای فعالیت معدن است. از این رو، انتظار می‌رود با استفاده از پنجره واحد و پیگیری اتماتیکی روندهای اداری ضمن رفع این مشکل، مجوزهای معدنی در کمترین زمان ممکن صادر شوند.

اینها گوشه‌ای از مواردی است که باید با همت و حمایت نهادهای دولتی رفع شود اما متأسفانه به دلیل نبود نگاه کارشناسی و تخصصی به فعالیت‌های بخش معدن، نه‌تنها این مشکلات رفع نشده بلکه تصمیم‌گیری‌های دولت بار روی دوش معدنکاران را می‌افزاید.

چشم‌انداز معدنی

editor@smtnews.ir

ارائه‌شده از سوی مدیرکل راه‌آهن استان یزد و با توجه به ظرفیت‌های موجود در بخش ریلی برای حمل کالاهای صادراتی به‌ویژه در بخش معدن و انتقال حمل کالاهای صادراتی از جاده به ریل تأکید کرد. علمداریزدی در پایان درباره درخواست‌های مطرح‌شده از سوی اتحادیه صادرکنندگان نیز خاطرنشان کرد: این درخواست‌ها قرار است در میزهای توسعه صادرات عنوان شود.

به ارزش ۲۶۸ هزار دلار از استان یزد به سایر کشورها انجام شده است. به گزارش فارس، علمداریزدی با بیان اینکه صادرات استان یزد در مدت یادشده نسبت به مدت مشابه سال گذشته از نظر وزنی افزایش ۴۰ درصدی داشته است، افزود: صادرات استان در این مدت نسبت به مدت مشابه سال گذشته از نظر ریالی نیز افزایش ۳۸ درصدی داشته است. رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان با اشاره به گزارش

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان یزد از افزایش صادرات استان از ابتدای امسال تا پایان مهر خبر داد و گفت: ارزش صادرات استان یزد افزایش ۳۸ درصدی داشته است. محمدرضا علمداریزدی در جلسه توسعه صادرات غیرنفتی استان یزد در روز ۲۱ آذر با ارائه گزارشی از صادرات در ۷ ماه نخست امسال اظهار کرد: از ابتدای امسال تا پایان مهر، یک میلیون و ۷۵۶ هزار تن صادرات

افزایش صادرات غیرنفتی یزد

در پی اعلام واگذاری معادن و مجوزها از طریق بازار سرمایه در بودجه ۱۴۰۱

استقلال معادن کوچک از بین می‌رود

عکس: آیدآفریدی

از هر زاویه‌ای که به تصمیمات معدنی دولت نگاه شود، مسائل عنوان‌شده غیرمنطقی است و جز فشار بر چرخه فعالیت معادن، ثمره مثبت اقتصادی ندارد. به نظر دولت، فعالان معدنی در حال کسب سود و درآمد فراوان از معادن هستند؛ از این رو باید با وضع قوانین سختگیرانه‌تر سهم مالی بیشتری از فعالیت معادن اخذ شود

سائبه‌های واگذاری مجوزها

خدمات اجتماعی گسترده معدنکاران

زینالزاده وضعیت موجود بخش معدن و ذات معدنکاری را بی‌ثبات توصیف کرد. او

بی‌توجهی به مشکلات امروزه بخش معدن را دلیل اصلی تدوین مقررات مختلف نامناسب برشمرد و توضیح داد: پرونده‌های حقوقی متعددی در وزارت صنعت، معدن و تجارت وجود دارد که مربوط به معرفی ذخایر دروغین است.

سازمان نظام مهندسی معدن، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان‌های تابع و کارشناسان رسمی دادگستری تاکنون نتوانسته‌اند خط‌مشی واحدی برای تأیید ذخایر قطعی ایجاد کنند؛ بنابراین هر شخص حقیقی و حقوقی روند مورد نظر خود را در پیش گرفته و به این دلیل سال‌هاست پرونده‌های متعددی در زمینه معرفی ذخایر دروغین هنوز بسته نشده‌اند.

درباره ذخایر دروغین می‌توان گفت برخی کارشناسان حوزه اکتشاف و فعالان این عرصه معتقدند نباید ذخیره کشف‌شده را زیاد معرفی کنند زیرا ممکن است برای آنها در ادامه دردسر ساز باشد.

از سوی دیگر، برخی تلاش می‌کنند ذخایر اندک کشف‌شده را بزرگ جلوه دهند. این فعال معدنی ادامه داد: اگر قصد تصمیمات این‌چنینی در حوزه معدن، شریک کردن مردم محلی در منفعت و درآمد معدنکاری است، باید در ابتدا به خدماتی که فعالان معدنی به مناطق محلی اطراف معدن ارائه می‌دهند اشاره کرد.

خدمات اجتماعی معدنکاران از جمله در زمینه آموزش مانند احداث مدرسه و مسجد، خدمات بهداشتی مانند احداث درمانگاه و بیمارستان و خانه بهداشت و کمک به بیمارستان‌ها و... از مجموع کمک‌های خیران در کشور بیشتر است. از این رو، فعالان معدنی همواره به دنبال شریک کردن مردم درآمدهای معدنی هستند.

از سوی دیگر، باید توجه داشت چرا مفاد قانونی موجود در قانون معدن که مبنی بر تخصیص بخشی از حقوق دولتی معادن برای منطقه تحت تأثیر معدنکاری است، به‌درستی اجرا نمی‌شود.

با اجرای صحیح و کامل متن قانون، ضمن کاهش فشارها بر فعالان معدنی، تمامی مناطق اطراف معادن و همچنین کل اقتصاد کشور از منافع معدنکاری بهره‌مند خواهند شد.

سخن پایانی

اصلاح رویکرد دولت و بکارگیری مشاوران معدنی در تصمیم‌سازی‌های این حوزه می‌تواند ضمن کاهش آسیب‌ها بر بدنه فعالیت معدنی، کشور را در درآمدهای معادن و زنجیره‌های وابسته به آن بهره‌مند سازد. اما وضع قوانین شتاب‌زده یا نگاهی سطحی به این قسمت از اقتصاد کشور، بخش معدن را روزبه‌روز کوچک‌تر خواهد کرد.

تصمیم در دسر ساز

نیز باید با کسب اطلاعات بیشتر از بخش معدن، نگاه نهادهای دولتی اصلاح شود.

حذف معدنکاری بخش خصوصی

شریعتی در ادامه صحبت‌های خود کوچک شدن بخش خصوصی فعال در معادن را ثمره وضع قوانین نامناسب در این عرصه معرفی کرد و گفت: در سال‌های اخیر دیده شده برخی نهادهای دولتی از مدیریت بخش خصوصی در معادن حمایت کرده‌اند و با تشکیل کنسرسیوم‌های مختلف معدنی سعی در حمایت از فعالان بخش خصوصی داشته‌اند.

به‌عنوان مثال، ایمیدرو تلاش‌های مختلفی در این راستا کرده است. اما به‌طور کلی می‌توان گفت تصمیمات دولتی در راستای افزایش فشارها بر بخش خصوصی و فعالیت معادن کوچک‌مقیاس بوده است. این ماده بودجه ۱۴۰۱ که مجوزها و معادن از طریق بازار سرمایه واگذار خواهند شد نیز نوع دیگری از فشار بر معادن کوچک است زیرا واگذاری هیچ‌گاه برای معادن بزرگ‌مقیاسی مانند چادمرخ نخواهد داد.

معادن کوچک‌مقیاس در این روند واگذاری که فرآیند دقیق آن مشخص نیست، قرار گرفته و اغلب شرکت‌های بزرگ دولتی و غیردولتی متولی آنها خواهند شد. این فعال معدنی افزود: موضوع عنوان‌شده چیزی جز کوچک شدن بخش خصوصی و کاهش قدرت آنها نخواهد بود.

از هر زاویه‌ای که به این ماده بودجه ۱۴۰۱ نگاه کنیم، نمی‌توانیم استراتژی تخصصی در آن ببینیم یا دلیل منطقی برای آن عنوان کنیم. فقط نتیجه‌گیری مجموعه فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های معدنی دولت (نه‌تنها دولت فلی بلکه دولت‌های بر سر کار در چند سال اخیر)، واگذاری معادن کوچک‌مقیاس به شرکت‌های بزرگ معدنی و حذف بخش خصوصی مستقل و فعال در این عرصه است.

قوانین صلاحیت آفرین

شریعتی همچنین داری نبودن صلاحیت معدنکاری را سهل‌الوصول معرفی کرد و توضیح داد: برای آغاز فعالیت معدنی، دو صلاحیت فنی-تخصصی و مالی همواره مد نظر است.

برای صلاحیت فنی طبق قانون موجود در سازمان نظام مهندسی، یا فرد صاحب پروانه باید صلاحیت فنی داشته باشد یا باید یک فرد صلاحیت‌دار را به‌عنوان مسئول فنی به استخدام گیرد؛ بنابراین با ورود معادن و مجوزها به بورس، حتی اگر افرادی که این موارد به آنها واگذار می‌شود خود معدنکار یا فعال معدنی نباشند، براساس قانون با استخدام یک مسئول فنی به‌راحتی صلاحیت‌دار می‌شوند.

در زمینه صلاحیت مالی هم می‌توان گفت افرادی که از طریق بورس معادن مجوزها به آنها واگذار یا به نوعی فروخته می‌شود، اغلب توانایی مالی مناسب برای راه‌اندازی معادن را ندارند؛ بنابراین طبق قوانین موجود اغلب افراد می‌توانند صلاحیت‌دار انجام فعالیت معدنی باشند.

شهرام شریعتی، فعال معدنی در گفت‌وگو با **سنت** ضمن اشاره به پرسش‌برانگیز بودن ماده عنوان‌شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ مبنی بر واگذاری مجوز و معادن از طریق بورس، به سائبهات این موضوع اشاره کرد و گفت: در وهله نخست باید بررسی شود چه مجوزهایی و در چه شرایطی به وارد فرآیند واگذاری خواهند شد.

فروش سهام یا واگذاری مجوز فعالیت معدنی معادن بزرگ‌مقیاس و دولتی رخ ندهاده و این تصمیم معادن کوچک‌مقیاس بخش خصوصی را هدف قرار داده است. اما باید تأکید کرد مجوز بخش خصوصی نمی‌تواند به فروش برسد. براساس ماده ۲۰ و ۲۱ قانون معدن، واگذاری مجوز بخش خصوصی با روند بروکراسی پیچیده همراه است.

ابتدا باید صاحب مجوز، از فعالیت بر پهنه معدنی اشاره‌شده خلع، سپس مجوز از طریق مزایده به فرد دیگری واگذار شود. این فعال معدنی ادامه داد: از دیگر سوالات مهم، نوع فرآیند واگذاری بوده که شبیه فروش معادن است.

معادن جزو املاک تملیکی نیستند و جزو انفال عمومی به شمار می‌روند؛ بنابراین نمی‌توان معادن را

چه از طریق بازار سرمایه و چه روش‌های دیگر به فروش رساند. همچنین بحث واگذاری و فروش مجوزها مطرح شده که این موضوع نیز دارای سائبه‌های فراوان است. فروش یا واگذاری مجوز فعالیت معدنی مانند فروش مدرک تحصیلی فرد در بازار است؛ بنابراین چنین اتفاقی نیز امکان‌پذیر نیست.

تغییر نگاه دولت و رفع مشکلات شریعتی در ادامه، وضع قوانین چالش‌آفرین برای معدنکاری را نتیجه رویکرد منفی دولت‌ها در برابر بخش معدن دانست و توضیح داد: مانع‌آفرینی‌های دولتی در چند سال گذشته به دفعات مشاهده شد اما در ماه‌های اخیر دولت با وضع قوانین متعدد و تأکید بر مسائل مالی (که در عمل به دنبال افزایش مبالغ پرداختی معدنکاران بود)، تعداد این دست‌اندازها را به اوج خود رساند.

اعلام پرداخت ۵ درصد فروش معادن به روستاییان محل معدن از آخرین فشارهای مالی بود که به معدنکاران تحمیل شد چراکه در عمل ذات حقوق پرداختی معادن به دلیل حمایت از ساکنان مناطق معدنی و سایر موارد این‌چنینی بوده و ۵ درصد مبلغی اضافی است که دولت قصد دارد آن را از صاحبان معادن دریافت کند.

شریعتی ادامه داد: از هر زاویه‌ای که به تصمیمات معدنی دولت نگاه شود، مسائل عنوان‌شده غیرمنطقی است و جز فشار بر چرخه فعالیت معادن، ثمره مثبت اقتصادی ندارد. به نظر دولت، فعالان معدنی در حال کسب سود و درآمد فراوان از معادن هستند و از این رو باید با وضع قوانین سختگیرانه‌تر سهم مالی بیشتری از فعالیت معادن اخذ شود.

در این صورت مناسب است دولت نظارت‌های خود بر روند فعالیت بخش معدن را افزایش دهد تا از واقعیت موجود و اصل چرخه معدنکاری مطلع شود. اگر هم این رویکردهای منفی غیرتخصصی دلیل دیگری دارند